

PAPE I KATOLIČKE RADNIČKE ORGANIZACIJE

U sjevernoj je Franceskoj došlo prije nekoliko godina do spora između organizacije katoličkih poslodavaca i sindikata katoličkih radnika. Tekstilna tvornica Halluin obustavila je posao radi štrajka radnika organiziranih u kršćanskim sindikatima, pa je radi toga sva sila radnika ostala bez kruha. Okolišno svećenstvo s biskupom na čelu započe pomoćnu karitativnu akciju za pomoć nevoljnika. Stoga je g. Eugénije Mathon napao oštro biskupa u novinama, a kasnije, premda je međutim biskupovim posredovanjem došlo do izmirenja između radništva i poslodavaca, podnio ispred katoličkih poslodavaca u kraju Roubaix-Tourcoing svetoj Stolici molbu za rješenje.* Sveta kongregacija koncila počela je stvar proučavati godine 1924. te je radila neprestano sve do lanjske godine, kad je dne 5. lipnja donijela rješenje i uputila ga u obliku pisma na msgra Liénarta, biskupa Lilleskoga (u sjevernoj Franceskoj, gdje se spor i porodio bio). Kako je taj dokument mala rekapitulacija onoga, što za radničko pitanje učiniše zadnji veliki pape, i produbljivanje istih načela prema današnjim potrebama, to nam se čini korisnim, da ga donesemo cijeloga u slobodnom hrvatskom prijevodu.

Kako svjedoči »La Vie Catholique« (broj od 31. kolovoza 1929.), prema kojoj prijevod i donosimo, popraćen je taj list s velikim zanimanjem po Franceskoj, gdje su o njemu pisali: »Le Matin«, »La Croix«, »La Volonté«, »L' écho de Paris«, »Le Temps« i t. d., po Belgiji, kako svjedoči »La Croix de Belgique«, »La libre Belgique«, po Švicarskoj (»Courrier de Geneve«, »L' écho« u Lausannei), po Engleskoj, gdje je »The Universe« svratio pozornost svoje publike na nj. »L' Osservatore Romano« donio je cijeli list u prijevodu nazvavši ga »jednom od najljepših stranica, što ih je Crkva napisala o socijalnom pitanju« (por. brojeve

*) por. Magyar Kultura, 20. studenog 1929., str. 448.

od 23. i 25. kolovoza 1929.). U Španjolskoj je »Razon y Fé« cijeli list iskomentirao (cf. brojeve od 16. i 25. listopada 1929.), a nije prošao niti u Ugarskoj neopaženo (por. Magyar Kultura, broj od 20. studenog 1929.) List glasi ovako:

»Presvijetli i Prečasni gospodine!

Ova Sveta kongregacija koncila, na koju se obratio g. Eugénij Mathon ispred »Konzorcija« poslodavaca pokrajine Roubaix-Tourcoing i zamolio, da prosudi spor nastao između rečenoga »Konzorcija« i kršćanskih radničkih organizacija istoga kraja, donijela je napokon pažljiva i zrela ispitivanja toga teškoga i delikatnog pitanja ove odluke, koje priopćuje Vašoj Presvijetlosti s nadom, da bi mogle, ako se priopće strankama, izgladiti nesuglasice i dovesti do koncentracije sviju sila u katolika protiv neprijatelja vjere i društvenoga poretka.

Prije svega smatra sveta Kongregacija za zgodno, da sjeti, e se ne može sumnjati o kompetenciji Crkve u takovoj stvari pod izlikom, da se radi o čisto ekonomskim probicima. Tu je kompetenciju jasno izrekao (proclama) Lav XIII., kad je razmatrajući u okružnici »Rerum Novarum« odnose između poslodavaca i radnika izjavio: »Sa svom sigurnošću govorimo o tom predmetu i s potpunim svojim pravom.« Isto tako reče Pijo X. u okružnici »Singulari Quadam« od 24. rujna 1912: »Socijalno pitanje i s njim spojene kontroverzije o kakvoći i trajanju posla, o uređenju plaće, o štrajku nisu samo i jedino ekonomijske te bi stoga mogle biti riješene bez crkvenoga auktoriteta.« Bit će stoga korisno, što više potrebno u najkrupnijim crtama sjetiti stranke načela katoličke socijalne nauke te praktičkih smjernica u moralnom redu, koje su potekle od najvišega crkvenog auktoriteta sa željom, da uredi organizacije i djelovanje katoličkih sindikata.

1. Crkva priznaje i brani pravo poslodavaca i radnika, da osnivaju sindikalna udruženja bilo zajednička bilo svaki za se, te gleda u njima uspješno sredstvo za rješenje socijalnog pitanja.

»Poslodavci i sami radnici mogu svaki za se pridonijeti k rješenju svim djelima kadrin da uspješno olakšaju bijedu i da približe oba staleža... Ali prednost pripada radničkim korporacijama, koje već same po sebi obuhvaćaju gotovo sva djela... Budući da su današnje generacije obrazovanije, a vladanje finije, potrebe svakidašnjeg života brojnije, nema sumnje, da treba korporacije priljubiti novim prilikama. I Mi s veseljem gledamo, kako društva posvuda niču, bila ona čisto radnička ili zajednička, sastavljena od radnika i poslodavaca; poželjno je, da porastu brojem i uspješnom akcijom.« (Lav XIII., Rerum Novarum, 15. svibnja 1891.)

»Kad se radi o okupljanju u društva, valja se čuvati zablude. Mi ovdje želimo napose govoriti o radnicima, koji sigurno imaju pravo ujediniti se u

društva, eda se brinu za svoj probitak; Crkva na to pristaje, a prirodno pravo se ne protivi.« (Lav XIII., Longinqua Occasione, 6. siječnja 1895.)

II. Crkva smatra u sadašnjim prilikama moralno nužnim osnivanje takovih sindikatskih udruženja.

»Sigurno nije bilo ni u kojoj drugoj epohi tako mnogo svakovrsnih udruženja osobito radničkih. Nije ovdje mjesto, da istražujemo, odakle mnoge od njih potječu, za čim idu i kojim putem. Ali jedno je mišljenje potvrđeno mnogim znakovima, da naime ta udruženja obično upravljaju potajni vođe, i ona slušaju naredbe protivne kako kršćanskom imenu tako sigurnosti naroda; da bacaju, (pošto su krivim putem osvojili sva poduzeća,) u bijedu radnike, koji ne će da im se pridruže. U takovim prilikama katoličkim radnicima ne preostaje drugo nego da biraju jedno od dvoga: ili se upisati u ta po vjeru opasna društva ili da sami osnivaju druga pa tako skupe sve sile, da se odvažno otmu jarmu tako nepravednomu i nepodnosljivomu. Ima li ikoga, komu je zaista stalo do toga, da spase najveće dobro ljudskoga roda ispred pogibli, koja prijeti, pa da bi mogao ma i malo posumljati, da valja birati ovo drugo?« (Rerum Novarum)

III. Crkva potiče na osnivanje takovih sindikatskih udruženja.

»Mi potičemo ponajprije na to, da se osnivaju među katolicima takova udruženja, koja se osnivaju gotovo svuda, da štite interese socijalnoga područja. Jer ta vrsta udruženja neobično odgovara našim vremenima; ono omogućuje svojim članovima, da paze i na svoju korist i na čuvanje vjere i morala.« (Pijo X. brazilijanskim nadbiskupima i biskupima dne 6. siječnja 1911.)

Isti Papa potiče contea Medolago Albani u listu od 19. ožujka 1904. ovim riječima:

»Širite i vodite i dalje, dragi Sinko, kao i dosele nesamo uredbe čisto ekonomijske nego i druge njima srodne, staleška udruženja za radnike i poslodavce stvarajući među njima slogu; pučke sekretarijate, koji će svjetovati u stvarima pravnim i administrativnim...; pobude najutješljivije ne će Vam uzmanjkati.«

A vodama »Talijanske gospodarske sveze« upravio je ove besjede:

»Kakove uredbe valja da osobito širite u svojoj »Svezi«? To će Vaša okretna ljubav sama naći. — Što se Nas tiče, Nama se čine one, koje zovu sindikatima, vrlo podesnima.«

Benedikto XV. piše po kardinalu državnom tajniku dne 7. svibnja 1919. kanoniku Mury u Autun, da

»želi vidjeti, kako se olakšava stupanje u zaista stručne sindikate, i kako se po cijeloj franceskoj zemlji šire moćni sindikati nadahnuti kršćanskim duhom, koji će skupljati u velike opće organizacije, bratski međusobno povezane, radnike i radnice raznih struka. On zna dobro, da tim poticanjem služi sve zajedno: i korist radnika i probitak socijalnoga mira, kojega je sam najodličnijim reprezentantom, i korist odličnoga franceskoga naroda, koji mu je tako srcu prirastao.«

Papa Pijo XL, koji slavno vlada, dade dne 31. prosinca 1922. po kardinalu državnom tajniku napisati g. Zirnheldu, predsjedniku »Franceske sveze katoličkih radnika«:

»Sveti je Otac s najvećim veseljem čuo za napredovanje ove Sveze, koja nastoji praktičkim provođenjem evanđeoskih načela, kako ih je Crkva uvijek primjenjivala u rješavanju socijalnog pitanja, popraviti stanje radničkoga svijeta. — Sveti Otac vruće želi, da katolički članovi Vaših društava vazda nastoje očuvati svoju živu vjeru i svoju gorljivu pobožnost pohađajući redovito razne katoličke pobožne vježbe, iz kojih erpe po sredstvima ličnoga posvećivanja onaj ožanj gorljivosti i odanosti, što ga pokazuju u sindikatskim društvima...«

IV. Crkva hoće, da se sindikatska društva osnivaju i upravljaju prema načelima vjere i kršćanskoga čudoređa.

»Kao opće i stalno pravilo valja da vrijedi: organiziraj i upravljaj udruženja tako, kako će dati svakomu svojem članu zgodna sredstva za to, da najlakšim i najkraćim putem dođe do cilja, za kojim ide i koji jest: da što više porastu dobra tijela, duše, imetka. No očevitno je, da nada sve valja težiti na glavni objektat t. j. na moralno i vjersko usavršivanje; taj cilj valja da ravna cijelo uređenje tih društava; ne bude li tako, ona će se domala izroditi i pasti, ili barem će malo trebati, e dođu tako daleko, do društava, u kojima vjeri već i nema mjesta.« (Lav XIII., Rerum Novarum.)

»To je baš motiv, zašto Mi nismo nikada pozivali katolikâ, da se upišu u udruženja za dizanje narodnoga blagostanja, niti da sami poduzimaju sličnih djela, a da ih ne bismo ujedno upozorili, e takove institucije moraju poteći iz vjere, da ih vjera mora pratiti i podupirati.« (Lav XIII., Graves de communi, 18. siječnja 1901.)

»Činio kršćanin što mu drago i u vremenitim stvarima, on nema prava zanemariti natprirodnih probitaka; što više, odredbe kršćanskoga nauka ga obvezuju, da sve upravi na Suvereno Dobro kao na zadnji cilj.« (Pijo X., Singulari quadam, 24. rujna 1912.)

V. Crkva hoće, da sindikatska udruženja budu sredstvom sloge i mira, i stoga svjetuje osnivanje zajedničkih povjereništava kao sredstvo njihova jedinstva.

»Oni, koji se diče imenom kršćanskim, pa bili oni svaki za se ili svi skupa u društvu, ne smiju podržavati među društvenim razredima neprijateljstva i suparništva, nego mir i međusobnu ljubav, ako su svjesni svoje dužnosti.« (Pijo X., Singulari Quadam.)

»Katolički pisci valja da se čuvaju onoga načina govora, koji bi mogao u narodu zasijati odvratnost prema višim društvenim razredima, kad brane beskućnike i siromake... Treba da se sjete, da je Isus Krist želio ujediniti sve ljude vezom međusobne ljubavi, kojano je savršena pravednost i koja obvezuje, da jedni rade za dobro drugih.« (Naputak Svete kongregacije za izvanredne crkvene poslove, 27. siječnja 1902.)

»Oni, koji su na čelu takovih uređenja, (što imaju za svrhu promicati dobro radništva), valja da se sjete..., da ništa ne može bolje osigurati sloge i harmonije među svim društvenim razredima, i da je za to kršćanska ljubav najboljom vezicom. Vrlo bi zlo radili za dobro radništva oni, koji bi ga pod izlikom, da poprave njegovu egzistenciju, pomagali samo u tom, da stekne efemerna i krhka dobra ovoga svijeta, a ne bi disponirali duhovâ za unjerenost dozivljući mu u pamet dužnosti kršćanske; što više pošli bi čak da još jače raspiruju mržnju na bogate odavši se onim gorkim silovitim deklaracijama, kojima običavaju ljudi, tuđi našem vjerovanju, da tjeraju mase u revoluciju.« (Benedikto XV. biskupu bergamskom, 11. ožujka 1920.)

»... Da prava i dužnosti poslodavaca budu u potpunom skladu s pravima i dužnostima radnika. Da zadovolje eventualne prigovore, koji bi došli bilo s jedne bilo s druge strane, bilo bi veoma poželjno, da same ustanove odrede razbore i neporočne ljude iz vlastite sredine, koji će kao časni suci (en qualité d' arbitres) riješiti spor.« (Lav XIII., Rerum novarum).

»Katolička udruženja moraju nesamo izbjegavati nego upravo pobijati klasnu borbu kao bitno protivnu kršćanskim načelima... Prikladno je, korisno i vrlo odgovara kršćanskim principima, da se načelno nastavi u isto vrijeme s osnivanjem posebnih udruženja poslodavaca i posebnih udruženja radnika, koliko to bude praksa dopustila, uređujući kao kopču među njima povjerenstva, što će pravedno i u ljubavi raspraviti i izgladiti opreke, koje mogu nastati među članovima obaju vrsta udruženja.« (List kardinala Gasparijia Socijalnom ekonomijskom udruženju, 25. veljače 1915.)

VI. Crkva hoće, da se udruženja, što ih osnivaju katolici, za katolike ustanovljuju između (samih) katolika, iako priznaje, da posebne potrebe mogu siliti, e se učini drugačije.

»Katolici se moraju ponajprije udruživati s katolicima, barem ako ih prieka potreba ne sili, da rade drugačije. To je veoma važna stvar stoga, da se očuva vjera.« (Lav XIII. biskupima Udruženih država dne 6. siječnja 1895.)

»Što se tiče radničkih društava, to ona zaslužuju odobrenje bez pridržaja i moraju se smatrati najpodesnijima od svih za to, da osiguraju svojim članovima prava i stalna dobra, kad su osnovana na katoličkoj vjeri kao glavnoj bazi i kad slijede smjernice Crkve, iako im je svrhom pribaviti vremenitih probitaka svojim članovima: to smo Mi otvoreno rekli često, kad Nam se pružila za to zgoda u ovoj ili onoj zemlji. Odatle slijedi, da valja osnivati i podupirati sva na načinom tu vrst stručnih katoličkih udruženja, kako ih zovu, ponajprije u katoličkim krajevima, a onda i u svim krajevima svuda, gdje se vidi, da bi mogle pomoći raznovrsne potrebe udruženih.« (Pijo X., Singulari quadam.)

VII. Crkva preporuča jedinstvo sviju katolika za zajednički rad u vezama kršćanske ljubavi.

»Jest položaj to iziskuje, iziskuje bezuvjetno (imperieusement): trebamo odvažnih srdaca i složnih sila. Zaista, pogled bijede, što se otvara pred

našim očima, dosta je velik; prijetnje našim glavama, što ih vrši sve to veća sila socijalistička, dosta su opasne.« (Lav XIII., *Graves de communi.*)

»Neka svećenici razviju sve sile svoje duše i sve vještine svoje gorljivosti i neka ne prestaju pod vodstvom (autorité) vaših riječi i vašega primjera, Časna Braćo, ulijevati ljudima sviju razreda evangeoska pravila kršćanskog života; neka iz svih sila rade za spasenje naroda i iznad svega neka nastoje da hrane u samima sebi i da probude kod drugih od najviših do najnižih ljubav, kraljicu i gospodaricu sviju kreposti. Uistinu valja očekivati spasenje od obilja ljubavi; govorimo o ljubavi kršćanskoj, koja je sadržajem Evandolja i koja je, uvijek spremna da pomogne bližnjega, vrlo sigurnim lijekom za drzovitost ovoga vijeka i za neumjerenu ljubav samoga sebe; krepost, koje je zadaću i božanska djela opisao sveti Apostol Pavao ovim riječima: Ljubav je strpljiva, dobrostiva, ne traži svoje, sve trpi, sve podnosi.« (Lav XIII., *Rerum novarum.*)

U svijetlu tih načela i smjernica jasno se vidi put, kojim treba poći, da se pitanje pravedno prosudi.

Pa da počnemo s radničkim udruženjima, ne smije se kršćanskim radnicima oduzeti pravo osnivati posebne sindikate, odijeljene od sindikata poslodavaca, samo dakako da im ne budu protivni. To vrijedi osobito onda, kad te sindikate kao u našem slučaju želi i pomaže nadležna crkvena vlast prema pravilima socijalnog katoličkog ćudoređa, koja pristaše moraju prema svojim ustanovama obdržavati u svojem društvenom djelovanju, u kojem ih mora voditi osobito okružnica *Rerum Novarum*.

Što više, očevidno je, da se osnivanje takovih sindikata osim sindikata poslodavaca da složiti sa socijalnim mirom, jer oni načelno otklanjaju klasnu borbu i svaku vrstu kolektivizma u jednu ruku, a u drugu dopuštaju kolektivne ugovore, kojima bi se utvrdio mir između kapitala i rada.

I industriji ne smiju u tom gledati čin nepovjerenja osobito u sadašnjim prilikama, kad se jasno pokazuje potreba širiti i podupirati kao ustuk protiv socijalističkih i komunističkih sindikata udruženja, u kojima će kršćansko radništvo moći da se bavi svojim pravednim ekonomskim i vremenitim probitkom, a da pri tom ne stradaju duhovne i vječne vrijednote.

Čini se, da u toj stvari nema različenog mišljenja između dva protivnička udruženja. Uistinu izjavljuje g. Mathon u svojem drugom izvještaju, da »Konzorcij« sindikata poslodavaca »žarko želi, e se osnivaju zaista kršćanski sindikati, koji će braniti korist radnika poređujući je s korišću poslodavaca, raspravljajući sasvim slobodno i neodvisno s organizacijama poslodavaca; i jedne i druge organizacije moraju proučavati uzroke nesloge u svoj pravednosti, u svoj pravdi, bez povrijede osjećaja kršćanske ljubavi, koja mora da napunja srca i jednih i drugih.«

Različnost mišljenja je u tom, što »Konzorcij« misli, da kršćanski sindikati dosele još nisu pravo kršćanski; drugim riječima

on misli, da nijesu bili uistinu vjerni načelima socijalnog kršćanskog morala u svojem djelovanju, te kao dokaz za tu tvrdnju donosi nekoliko navoda.

Ne dirajući u namjeru i dobru vjeru molitelja, odmah će svatko opaziti, kako je to velika tužba. Stoga je i sveta Kongregacija naredila mnogo savjesnog istraživanja, prije nego što je izrekla bilo kakav sud; ona je prikupila potpuno vjerodostojnih informacija iz vrlo kompetentnih vrela, da mogne prosuditi opravdanost tako teškog prigovora.

Učinivši to sveta Kongregacija drži, da mora prema neosporivim ispravama i prema prikupljenim dokazima izjaviti, e su neki navodi pretjerani; drugi opet i to najteži, koji sindikatima pripisuju marksistički duh i državni socijalizam, da nemaju nikakova temelja i da su nepravedni.

Sвета Kongregacija pak ne poriče, da su kršćanski sindikati počinili nekoliko taktičkih pogrešaka, i da su neki njihovi članovi javno upotrebljavali izričaje, koji se posve ne slažu s kršćanskim naukom.

Stoga ona želi, da potakne vode, e bi se što uspješnije pobrinuli za kršćansku društvenu odgoju svih svojih članova upotrebljavajući sredstva, što ih već pohvalno počese uzimati: tajništva, sindikatske tjedne, sastanke revnitelja, tjedne duhovnih vježbi, da prožmu društveno djelovanje duhom kršćanskim, koji sačinjavaju ljubav, pravednost i umjerenost. I zato, da bi se postigla socijalna kršćanska odgoja što potpunija i što pristalija mladeži, sveta Kongregacija svjetuje, da se u patronažama i drugim odgojnim institucijama daje socijalna pouka, koja odgovara shvaćanju mladeži (što biva u nekim biskupijama s izvrsnim rezultatima); ta će pouka postići nesamo to, da ih zaštiti protiv bludnja, kojima su izloženi, nego još više, da poznaju dobrotvorno djelovanje Crkve na socijalnom području.

Osim toga valja se pobrinuti, da svi, a napose vode, steknu dovoljno praktičkog znanja u tehničkim, stručnim i gospodarskim pitanjima.

Što se tiče osnivanja t. zv. međusindikatskih kartela u izvanrednim slučajevima, sastavljenih od kršćanskih i neutralnih ili pače socijalističkih sindikata, ne smije se nigda zaboraviti, da je takav kartel dopušten samo u pojedinačkim slučajevima, ako je stvar, koju želi braniti, pravedna, ako je sporazum samo prolazan, i ako se učini sve, što je potrebno, da se uklone pogibli, koje bi se mogle poroditi iz takova zbliženja.

Poslije ovih primjedaba izjavljuje sveta Kongregacija, da s radošću gleda osnivanje radničkih sindikata katoličkih i duhom i na djelu, i želi, da ih bude sve više i sve to boljih, e bi se po njima postigao onaj uspjeh, na koji je upozorio i što ga je obećavao papa Lav XIII., naime znati pripremiti sigurno utočište radnicima

upisanim u nekršćanske sindikate, koji bi osjećali potrebu i dužnost, da se riješe veze, koja ih čini robovima savjesti, a za volju čisto gospodarskog probitka.

»Svim tim radnicima mogu katolička društva divno koristiti: neodlučnima pozivajući ih, da ištu u njih lijek svojih zala; pokajnicima gorljivo ih okupljajući i pružajući im sigurnost i zaštitu.« (Lav XIII., *Rerum Novarum*).

Prelazeći zatim na ono, što se izravno tiče industrijaca »Konzorcija«, sveta je Kongregacija s velikim veseljem slušala sve, što je »Konzorcij« učinio, da pomogne radničku bijedu, te o krasnim djelima poslodavske dobrotvornosti, što ih je već organizirao, napose o razvitku »porodičkih namještenja«, toga djela velike ljubavi i pravednosti socijalne ujedno. Međutim sveta Kongregacija mora pozvati katolike, kad im govori, da se sjete, e nije dosta u pitanjima, što nastaju između radnika i poslodavaca, pozivati se na »stalešku solidarnost« i množiti djela dobrotvornosti, koja je nikla iz čisto ljudske filantropije, ako treba očuvati slogu, i trajan mir. Prava sloga i istinski mir mogu se postići samo onda, ako se svi drže svijetlih načela kršćanskoga morala.

Isto tako sveta Kongregacija čestita tim industrijcima, što su osjetili potrebu, da i oni osnuju organizaciju poslodavaca, da to uspješnije porade za socijalni mir.

Ipak mora istaknuti, da su vođe »Konzorcija« uistinu osnovali svoje društvo neutralno, iako lično otvoreno ispovijedaju katolicizam. Da se to vidi, dobro će biti dozvati u pamet, što piše Lav XIII.:

»Katolici treba da se ponajprije s katolicima udružuju, barem kad priješka potreba ne sili drugačije. To je stvar veoma važna za očuvanje vjere.« (Lav XIII., *Longinqua Oceani*, 6. siječnja 1895.)

Ako zasada nije moguće osnovati vjerskih sindikata poslodavaca, smatra sveta Kongregacija potrebnim da upozori katoličke industrijce, osobito one, koji su u »Kršćanskom udruženju za Sjever«, na njihovu ličnu odgovornost pri stvaranju odluka, da budu u skladu s pravilima kršćanskog morala i da vjerski i moralni probici radnika budu zajamčeni ili barem da ne budu povrijeđeni. Napose moraju paziti, da osiguraju dužni obzir svojega intersindikatskoga povjereništva, kako to pravednost zahtijeva, prema kršćanskim sindikatima, da se prema njima vlada, ako ne bolje, a ono barem onako, kako se drži prema drugim posve bezbožnim i revolucijskim udruženjima.

Poslije tih refleksija o dvjema vrstama sindikata želi sveta Kongregacija, da nestane nepovjerenja, da prestane spor, i da se pravedni i mirni odnosi prema kršćanskim načelima učvrste među njima. Neka članovi i jednog i drugog sindikata imaju na

pameti veliku socijalnu odgovornost, koju nose kao katolici: jer ta dva sindikata moraju davati primjer onakove suradnje društvenih razreda, kakovu traži moral, što ga oni priznaju.

Budući da se »Konzorcij« izjavio pripravnim raspravljati o eventualnim uzrocima nesloge u potpunoj slozi i međusobnoj nezavisnosti prema načelima pravde i pravednosti, ovoj bi svetoj Kongregaciji bilo drago, kad bi se redovito odnosi između dvaju sindikata uređivali stalnim »časnim« (mixte) povjerenstvom. Zadaća toga povjerenstva bi bila, da se od vremena do vremena sastane i vijeća o zajedničkoj koristi te da postigne, e staleške organizacije ne budu organizmima borbe i antagonizma nego, kako i treba da budu prema kršćanskoj zamisli, sredstvima međusobnoga razumijevanja, dobrohotnoga raspravljanja i izmirivanja.

Sveta Kongregacija mora da pohvali presvijetle Ordinarije sjeverne pokrajine, što su povjerali sposobnim svećenicima brigu, da pomažu vođe i članove duhovno i u pitanjima, koja su povezana s načelima morala; ona želi, da i po drugim industrijskim krajevima biskupi imenuju svećenike »misijonarima rada«, kako ih zovu, kojih će apostolat i braniti narod od zla nehaja i od pogibli socijalističke i komunističke i svjedočiti za materinsku brigu, kojom se Crkva zauzima za radnike.

Benedikto XV. je pokazao, kako je stvar nesamo zgodna nego upravo prijeko potrebna, kad je izjavio u svojem već navedenom listu biskupu Bergamskom:

»Neka nitko od klera ne misli, da je takovo djelo tuđe svećeničkoj službi, jer da se ono vrši na gospodarskom području; jer je vječno spasenje duša baš na tom području u pogibli. I Mi želimo, da svećenici smatraju jednom od svojih dužnosti, da se dadu na sticanje znanja i socijalni rad studijem, promatranjem i radom i da pomažu svim svojim silama one, koji na tom području zdravo utječu za dobro katolika.«

Napokon sveta Kongregacija pozivlje i jedne i druge, poslodavce i radnike, da se uzvinu do misli i osjećaja višega reda. Vrlo osjetljiv napredak socijalizma i komunizma, vjerski otpad u radničkim masama su činjenice, koje se ne daju tajiti i koje potiču na ozbiljno razmišljanje. Iskoristivši istinitu bijedu radnika nametnuo im je socijalizam i komunizam vjeru, da su oni jedini kadri uspješno promicati korist stalešku, političku i socijalnu te su ih okupili po sindikatskim organizacijama. Prijeke je dakle potreba, da svi katolici ujedine svoje sile, kako bi zaustavili tako veliko zlo, koje vuče tolike duše na put propasti vječne i podrivava temelje društvenoga poretka spremajući propast pucima i narodima.

Neka se dakle ukloni svaka nesloga i neka se međusobnom slogom, međusobnim povjerenjem te osobito s velikom ljubavlju podižu uredbе, koje provejavaju načela kršćanskoga čudoređa i koje uz gospodarske koristi osiguravaju radnicima i slobodu biti kršćaninom i mogućnost ispunjavati sve dužnosti, što odatle izvire.

Molim Vašu Presvjetlost, da izvoli upotrijebiti najuspješnija sredstva, što će Vam ih udahnuti Vaš takt i Vaša razboritost, kad budete izvršivali odluke u ovom listu sadržane, da se na korist najvećega dobra što lakše postigne cilj, za kojim ide ova sveta Kongregacija. Bit ću veoma zahvalan Vašoj Presvjetlosti, ako nas izvijestite o svemu, što se bude učinilo.

Izvolite primiti, Presvjetli Gospodine, izraz mojih najodanijih osjećaja u Gospodinu

5. lipnja 1929.

† D. kardinal SBARRETTI, sabinski biskup

i P. MIRTETO, prefekt.

M † P. Jules, naslovni biskup lampsacki, tajnik.

Priredio: K. Grimm D. I.

